

Юлія БЛУДОВА,

(Харків, Україна)

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО СМАКУ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

Процеси відродження України зумовлюють гостру необхідність духовного оновлення суспільства. Актуальною проблемою на сьогоднішній день є пошук перспективних шляхів та виявлення ефективних умов, які сприятимуть формуванню у молодого покоління системи спеціальних знань в різних галузях мистецтва, розвитку творчої активності та мислення, світоглядних орієнтацій, системи духовних цінностей, а також розвитку творчих здібностей та смаків. Відродження та розвиток національної освіти і культури неможливо здійснювати без виховання духовно багатой і інтелектуально розвиненої особистості. Залучення особистості до творчої праці, різних видів естетичної та творчої діяльності розглядається на сучасному етапі як необхідна умова естетичної вихованості людини. Сучасна система навчання і виховання в Україні повинна забезпечувати залучення молоді до світової культури й загальнолюдських цінностей, а найважливішим засобом цього є відродження гуманістичної освітньої системи.

Естетичне виховання спрямоване на формування в учнів поліхудожньої та полікультурної картини світу. Воно ґрунтується на наукових засадах різних сучасних підходів. Для ефективності функціонування організаційно-методичної моделі формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку були виокремлені такі підходи: особистісно орієнтований, діяльнісний, акмеологічний, аксіологічний, інтегративний.

Нова українська школа акцентує увагу на необхідності працювати на засадах особистісно орієнтованої моделі освіти. У рамках цієї моделі школа максимально враховує здібності, потреби та інтереси кожної дитини, на практиці реалізуючи принцип дитиноцентризму [2]. Він має враховувати

індивідуальні (фізіологічні, психічні, особистісні) особливості й загальні закономірності розвитку кожної особистості. При цьому беруться до уваги інтереси, схильності, погляди та переконання, здібності, стан здоров'я, культура освітньої діяльності та гуманних відносин тощо [1, с. 62]. Л. Масол (2015) зауважує, що цей підхід забезпечує розвиток в учнів творчого потенціалу, індивідуальних художніх здібностей [4, с. 16].

Щодо діяльнісного підходу О. Леонт'єв стверджує, що реальним базисом особистості людини є сукупність її суспільних за своєю природою ставлень до світу, що реалізуються через діяльність, точніше, сукупністю різноманітних діяльностей особистості [3, с. 35–44]. Л. Масол освіта має бути орієнтованою на практичні застосування знань, передбачати не тільки виховання грамотного споживача художніх цінностей, а й розвиток «авторської здатності» [4, с. 17]. У контексті діяльнісного підходу, за О. Хом'як, метою виховання є спільна діяльність учнів і вчителів, у реалізації спільно вироблених цілей і задач естетичного виховання, де вчитель не забезпечує вихованців готовими зразками естетичної й духовної культури, а створює їх разом з ними [5, с. 182–185].

Акмеологія, за визначенням Ю. Бабанського – галузь наукового знання, комплекс наукових дисциплін, об'єктом вивчення яких є людина у динаміці самоактуалізації її творчого потенціалу, саморозвитку, самовдосконалення, самовизначення у різних життєвих сферах, самостійній діяльності, системі підвищення кваліфікації. Людина розглядається акмеологією як суб'єкт життєдіяльності, який здатен до саморозвитку і творчості, до самоорганізації свого життя. В основу саморозвитку і самоорганізації покладені потреби людини у нових досягненнях, прагнення до успіху, до вдосконалення, активна життєва позиція, позитивне мислення, віра у свої можливості, розуміння суті життя [1].

Аксіологічний підхід передбачає активізацію в учнів емоційно-ціннісного досвіду на основі усвідомлення ними художніх цінностей, естетичних ідеалів людства та естетичне значення регіональної культурно-історичної спадщини. Народне мистецтво – складова гуманітарного циклу, а гуманітарна культура

передбачає домінування мислення, що продукує не лише логічні конструкції, а насамперед особистісні духовні смисли та смаки. Цей підхід передбачає опанування учнями принципами, нормами, способами міжкультурної комунікації у процесі інтерпретації регіональної культурно-історичної спадщини на засадах суб'єктності, діалогу, толерантності, критичного мислення [4, с. 16–17].

Інтегративний підхід виражається в акцентуванні взаємодії різних видів мистецтва у змісті й технологіях навчання і виховання учнів, в оцінюванні їхніх освітніх досягнень з урахуванням поліхудожніх ознак. Інтеграція в освіті передбачає об'єднання частин освітнього процесу в єдине ціле, узгодження компонентів і упорядкування відносин між ними, тобто – інтеграційний процес, що забезпечує формування в учнів цілісної і багатовимірної картини світу [4, с. 17]. Взаємодія видів мистецтв має загальнопедагогічне значення, є важливим засобом естетичного й різнобічного розвитку. Використання взаємодії мистецтв в школі як засобу педагогічного впливу на учнів передбачає ціленаправлену роботу з розвитку естетичної і моральної свідомості, творчу естетичну діяльність з формування естетичної культури, смаку [6].

Слід зазначити, що основи естетичної культури людини формуються у дитинстві, тому естетичний розвиток та виховання дітей молодшого шкільного віку має виключне значення. Саме в цей період діти роблять свої перші кроки, входячи до світу прекрасного і від того, якими будуть ці перші кроки, залежать їх естетичні запити, смаки та уподобання коли діти стануть дорослими людьми. Потенціал мистецтва тісно пов'язаний із художньо-естетичним і морально-етичним вихованням школярів, що неможливо здійснювати гармонійний розвиток людини засобами мистецтва, не враховуючи вищезазначених підходів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабанский Ю. К. Оптимизация учебно-воспитательного процесса. Москва : Просвещение, 1982. 134 с.

2. Концептуальні засади реформування середньої освіти «Нова українська школа» (2016) – Режим доступу : <http://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf> – Назва з екрану
3. Леонтьев А. А. Личность как этническая категория. *Советская этнография*. 1983. № 3. С. 35–44.
4. Масол Л. М. Художньо-педагогічні технології в основній школі : єдність навчання і виховання : метод. посіб. Харків : Друкарня Мадрид, 2015. 178 с., с. 17
5. Хомяк О.А. Теоретико-методологический аспект технологии воспитания эстетических вкусов у студентов педагогических университетов во внеучебной деятельности. *Вектор науки ТГУ. Серия: Педагогика, психология*. Тольятти. 2014. № 4 (19). С. 182–185.
6. Шевченко Г. П. Эстетическое воспитание в школе : учеб.-метод. пособие. Київ : Рад. шк., 1985. 144 с.

Блудова Юлія Олександрівна – викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

тел. 0674756513

Julia_bludova@rambler.ru

Тези прошу опублікувати в розділі «Педагогіка»

Назва тези: Методологічні підходи формування художньо-естетичного смаку дітей молодшого шкільного віку

Відділення Нової пошти № 2, м. Харків